

MENADŽMENT U GRAĐEVINARSTVU

VI dio

Dr sc. Nevenka Pavličić, dipl.psiholog

VI-MOTIVACIJA

MNOGI LJUDI SANJAJU USPJEH.
USPJEŠNI USTAJU I TEŠKO RADE
DA DODJU DO CILJA.

Razvoj ideje o
motivaciji

Velike i „mini“ teorije
motivacije, bazirane
na idejama volje,
instinkta i nagona

Definicija motivacije

Vrste motiva
(primarni, sekundarni
i opšti motivi)

Motivacione teorije

A. teorije o sadržaju (Murray, Maslow, E.R.G.
Teorija, McClelland, Herzberg)

B. teorije o procesu (Adams, Vrum, Skinner)

Komparacija teorija

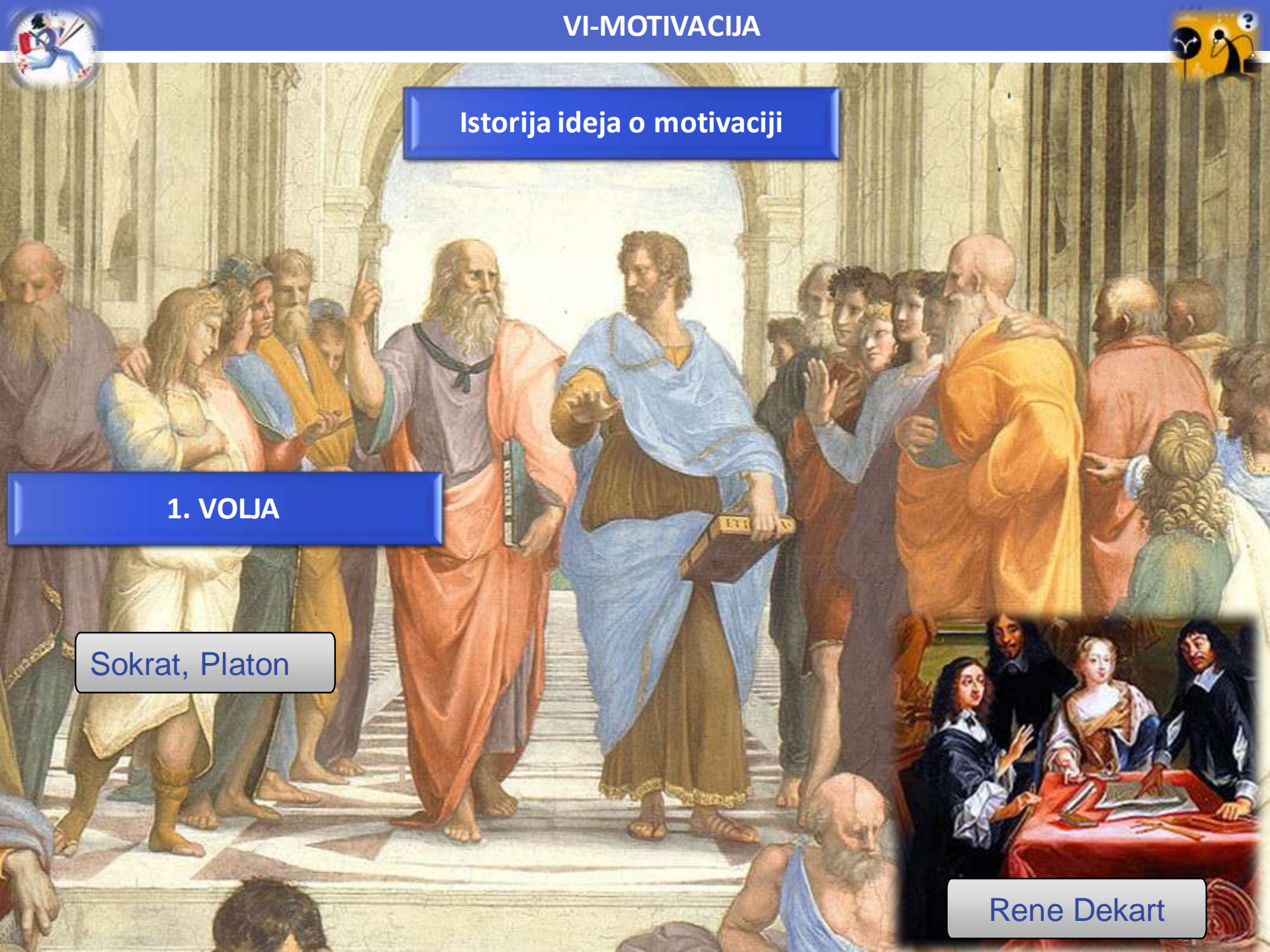

Istorija ideja o motivaciji

1. VOLJA

Sokrat, Platon

Rene Dekart

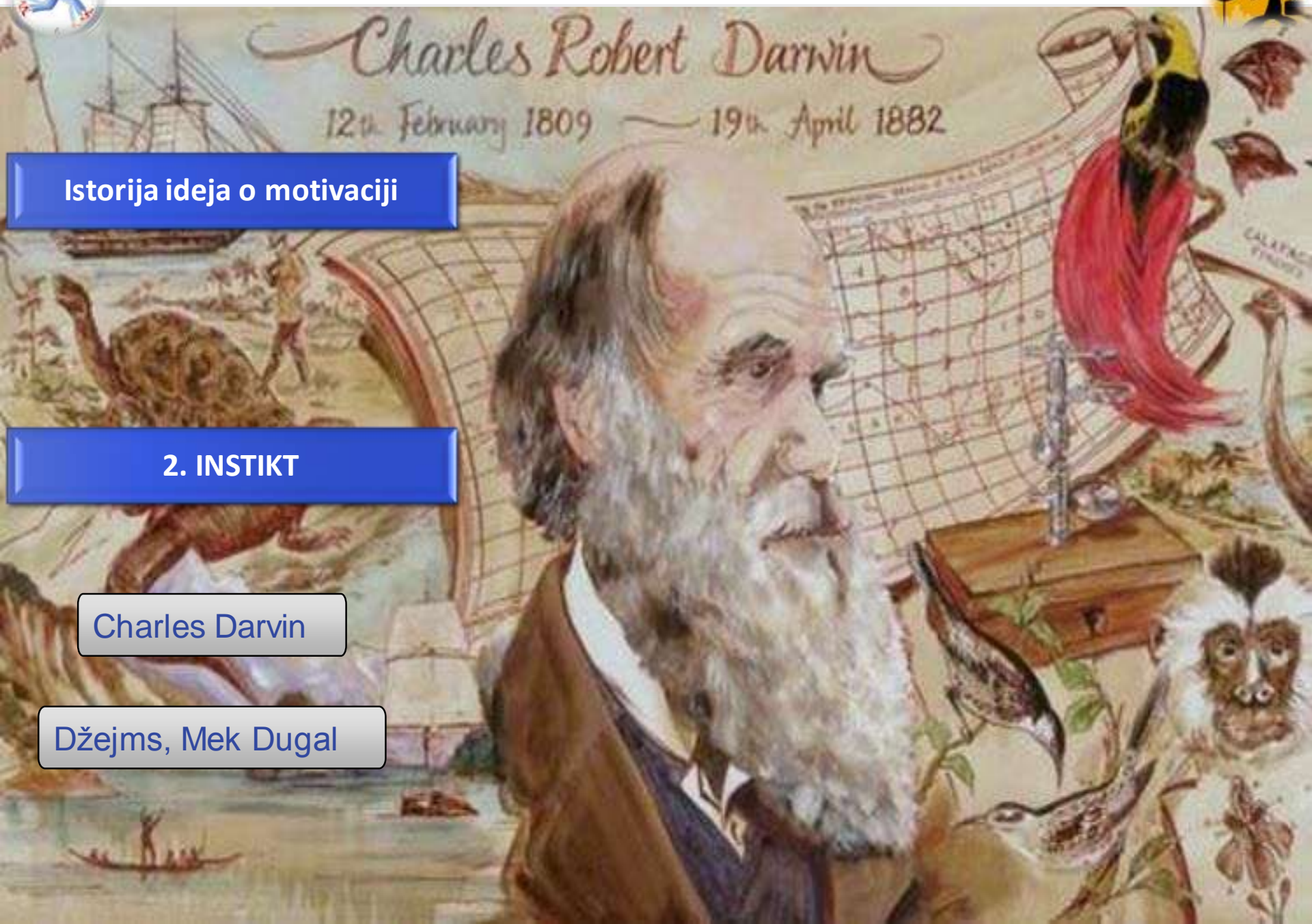
Charles Robert Darwin
12th February 1809 — 19th April 1882

Istorija ideja o motivaciji

2. INSTIKT

Charles Darwin

Džejms, Mek Dugal

Istorija ideja o motivaciji

3. NAGON

- Frojdova teorija nagona (redukcija napetosti)
- Halova teorija nagona (princip potkrepljenja)

Istorija ideja o motivaciji

4. Podsticaj, uzbudjenje, diskrepanca

Porast mini teorija

- Aktivna priroda individue
- Kognitivna revolucija
- Primenjena socijalna istraživanja

Savremeno doba

tek 1953 .g postaje samostalna
tema proučavanja, kada je
organizovan prvi simpozijum

Velike teorije o motivaciji

Sveobuhvatne teorije koje teže da objasne ceo dijapazon motivacionih akcija – zašto čovek jede, pije, radi, ima strahove

Volja

Stari filozofi razumiju motivaciju kroz dvije teme:

- Dobra, racionalna, nematerijalna i aktivna volja
- Primitivna, impulsivna, biološka i reaktivna volja (tjelesne želje)

Instinkt

Fiziološka analiza motivacije fokusiranjem na mehanizme kako se javlja i odvija

Mogućnost da se instinktima objasni nenaučeno ponašanje koje daje energiju i svrhu

(cilju usmjereni biološki impulsi)

Nagon

Ponašanje je motivisano stepenom u kome služi potrebama organizma i održavanju biološke homeostaze

Zašto nisu opstale velike teorije o motivaciji?

VOLJA

INSTIKT

NAGON

Filozofske studije o volji su više pitanja pokrenule, nego što su uspele da na njih odgovore

Filozofska studija instinkta nije uspela da objasni ljudsko ponašanje, jer „imenovanje nije objašnjenje“

Teorija nagona se pokazala kao suviše ograničena, i s njenim padom došlo je do razočaranja u „velike“ teorije u celini. Međutim, nekoliko velikih motivacionih principa proizašlo je iz nje, npr. ideja o podsticaju i pobudjenju

Post-nagonske teorije

Prvo, Motivacione studije su odbacile pogled na ljudsku prirodu kao na pasivnu i prihvatile su više aktivan pogled na ljudsku prirodu

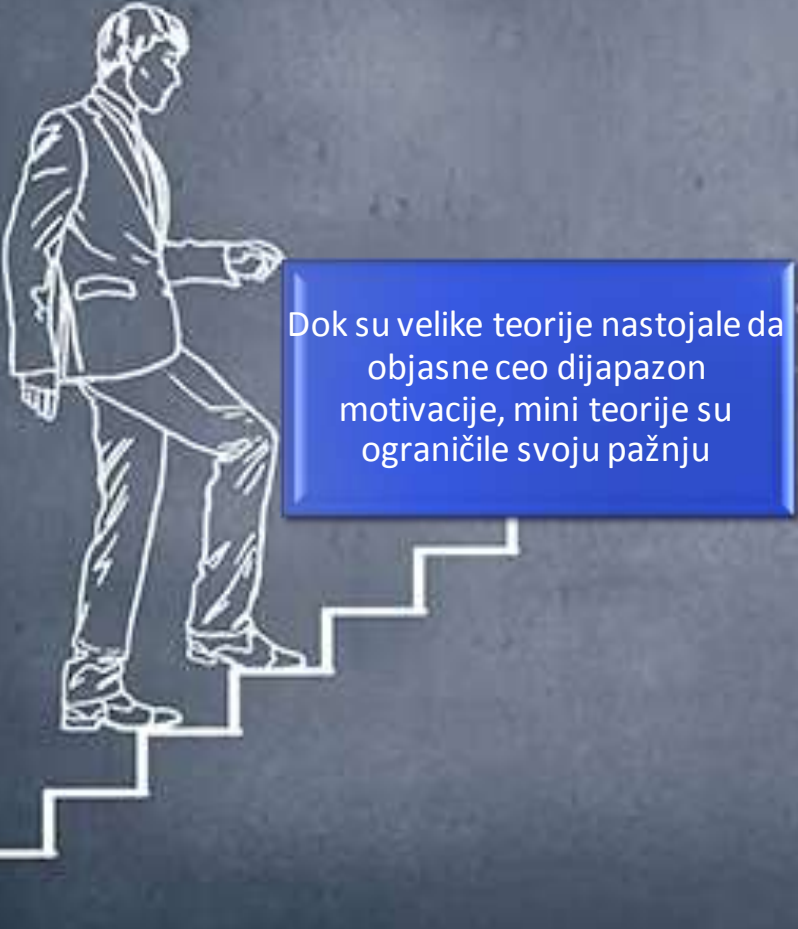
Drugo, Motivacija se okrenula ka kognitivnom i humanističkom

Treće, polje se fokusiralo na primenjene, socijalno relevantne probleme

Pojava „mini“ teorija motivacije

Dok su velike teorije nastojale da objasne ceo dijapazon motivacije, mini teorije su ograničile svoju pažnju

1. Motivacioni fenomeni (npr. tok iskustva)

2. Specijalne okolnosti koje utiču na motivaciju (npr. nedostatak povratne informacije)

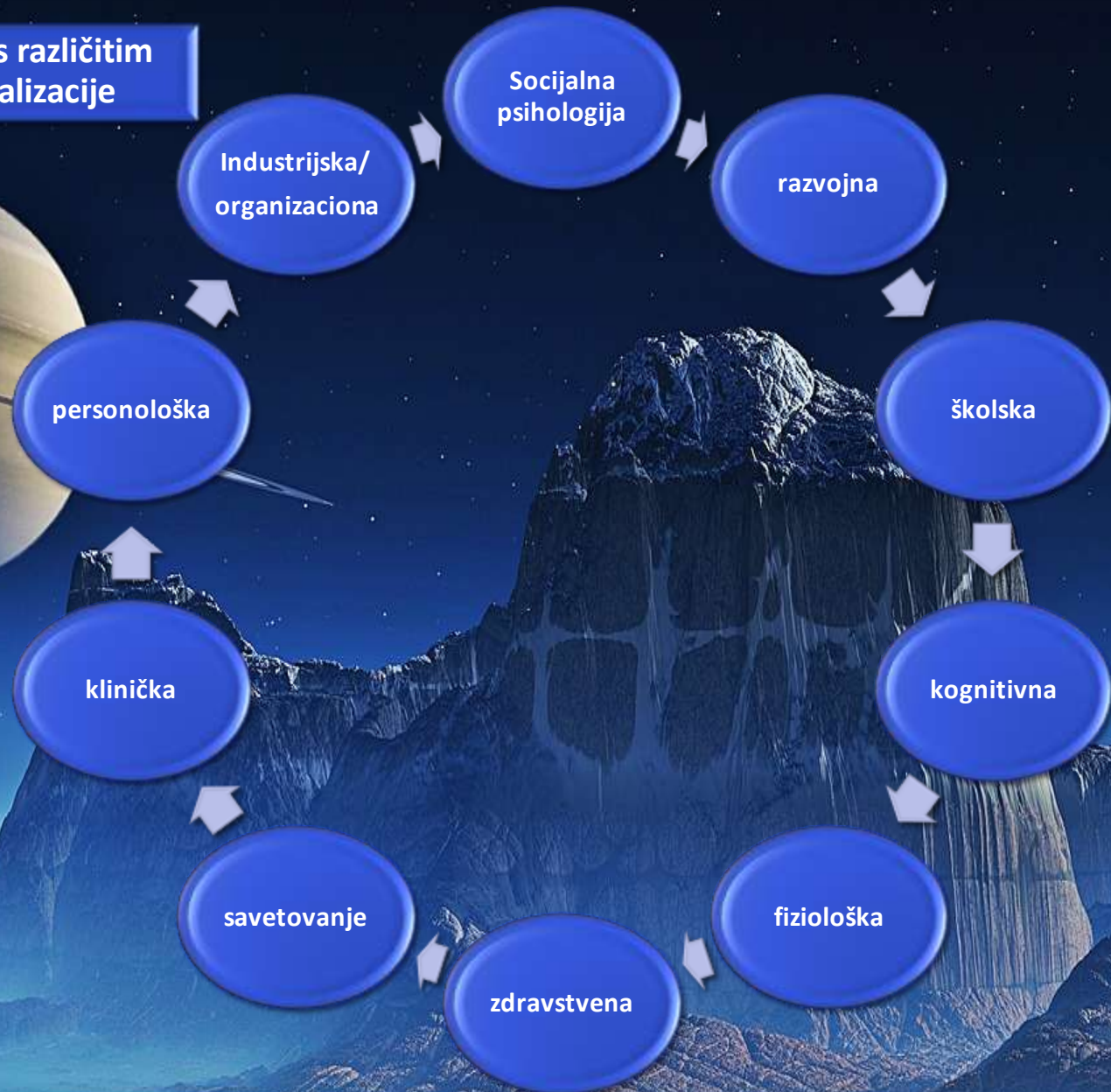
3. Grupe ljudi (npr. ispiivanje motivacije kod ekstravertnih, dece, radnika)

4. Teorijska pitanja (npr. koja je relacija izmedju kognicije i emocija u formiranju motivacije)

Relacija motivacionih studija s različitim oblastima psihološke specijalizacije

Motivacione studije u XXI v. imaju različite perspektive i sve zajedno čine delove studija o motivacionom i emocionalnom

Različiti nivoi objašnjenja u motivacionim studijama

PERSPEKTIVA	MOTIVI SU POKRENUTI OD
ponašajno	sredinski podsticaji
neurološko	aktivacija mozga
fiziološko	hormonalna aktivnost
kognitivno	mentalni procesi i mišljenje
socijalno-kognitivno	način mišljenja koji je pod uticajem drugih ljudi
kulturalno	grupe, organizacije i nacije
evoluciono	geni i genetika
humanističko	podsticanje ljudskih potencijala
psihoanalitičko	nesvesni mentalni život

Nove paradigme u oblasti teorije motivacije smatraju da se ponašanje ne pokreće i usmerava samo iz jednog izvora ili uzroka, već umesto toga nude više nivoa i ukrštene raznovrsne uticaje.

Mnoga motivaciona stanja treba da budu objašnjenja na različitim nivoima, na neurološkom, kognitivnom, socijalnom.

Definicija pojma

Motivacija je unutrašnje stanje, po svojoj prirodi pre dinamično, pre nego statično, koje pokreće aktivnost i usmerava ponašanje i čiji je cilj zadovoljavanje instinktivnih i kulturalnih potreba i ciljeva.

Odlike motivacije

Pokreće
ljudе na
aktivnost

Energizuje,
usmerava i
održava
ponašanje

Ima za cilj
zadovoljava
nje potreba
i nagona

Kada su
one
nezadovolje
ne,
generira se
stanje
fiziološke i
psihološke
pobudjenos
ti (žudnje)

To je opšte,
pre nego
specifično
psihološko
stanje

To je
dinamički,
pre nego
statični i
proces, pre
nego crta

Može da
uključi veliki
opseg ciljeva,
od
instinktivnih
(glad, žedj,
reprodukcija,
seksualnost)
do kulturalnih
(pisanje,
čitanje,
komponovanje)

Elementi motivacije

MOTIVATION

USMJERENOST
kuda je napor
usmjeren

PERZISTENTNOST
koliko napor traje

INTENZITET
koliko se osoba
trudi

Mjesto motivacije u dinamici ponašanja

Sredinske okolnosti

Motivacija

Osećaj žudnje želja
da se nešto dostigne
ili da se nešto
izbegne

Energizovanost &
usmeravanje

- Ponašanja
- Uključenosti
- Fiziologije
- Samoizveštavanje

potrebe

kognicija

emocije

Vrste motiva

Primarni motivi su nenaučeni i imaju fiziološku osnovu (glad, žedj, izbegavanje povrede, materijalne potrebe i fizičke potrebe)

Opšti motivi su nenaučeni, ali nemaju fiziološku osnovu. Uključuju potrebu za stimulacijom (radoznalost, manipulacija, aktivitet, afekcija)

Sekundarni motivi su naučeni i nemaju fiziološku osnovu, vezani su za socijalni kontekst (moć, postignuće, afilijacija, status)

A. Teorije o procesu

Podrazumevaju da je izbor ponašanja baziran na očekivanju određenog ishoda

Teorija pravednosti - Adams.

Važan faktor motivacije je subjektivni sud pojedinca o pravednosti njegove nagrade u odnosu na druge članove organizacije. U tom kontekstu postoje :

- nepravедna nagrada -rezultira nezadovoljstvom, smanjenjem outputa ili čak napuštanjem organizacije
- pravédna nagrada - održava se isti nivo outputa
- više nego pravedna nagrada - rezultira napornijim radom i nagrada se smatra datom unaprijed

Teorija očekivanja – Vroom

Smatra da će ljudi biti motivisani za ostvarenje cilja ako veruju u vrednost cilja i ako mogu videti da ono što čine pomaže u njegovom ostvarenju.

Bihevioralna modifikacija - Skinner

Pojedinac teži da ponavlja ono ponašanje koje se nagradjuje, a da eliminiše ono koje se kažnjava.

Primjena u praksi

Vroom- Zadatak rukovodioca je da obezbijede uslove da zaposleni sa maksimalnom vjerovatnoćom očekuju: da je izvršenje zadatka moguće, da će po izvršenju uslediti nagrada i da je ona privlačna za zaposlene.

Menadžeri treba da se između ovih stanja bave analizom odnosa između ovih stanja što je bazični odnos u efektivnom upravljanju performansama

Primjena u praksi

Skinner- zaposleni nastoje da rade ono što im donosi nagradu.(norma-nagrada)

Zaposleni izbjegavaju da rade ono što se kažnjava

Prestaju da se trude da rade ono što se ignoriše

Ukoliko nagrada uslijedi poslije boljeg učinka, učinak će se povećati

Ukoliko nagrada nije u vezi sa učinkom, motivacija za rad će se smanjiti

B. Teorije o sadržaju – teorije potreba

Bazirane su na potrebama individue i ljudskoj potrebi da ih zadovolji

1.Murray - teorija o ljudskoj prirodi

2.Maslow -teorija o hijerarhiji potreba

3.E.R.G. teorija

4.McClelland – teorija o težnji postignuću

5.Herzberg dvofaktorska teorija o motivatoru – higijeni

Murray- teorija o ljudskoj prirodi

Postavio je teoriju o osnovnim motivima čoveka: postignuće, afilijacija i moć. Na osnovu njega su svoje ideje razvili Maslow i McClelland

U savremenoj literaturi se veća pažnja poklanja naslednicima, nego njegovim originalnim idejama

Maslow - teorija hijerarhije potreba

Najpoznatija teorija motivacije je teorija hijerarhija potreba Abrahama Maslowa.

Pet grupa bazičnih potreba su prema važnosti predstavljene modelom piramide: fiziološke potrebe, sigurnost, pripadanje, poštovanje i samoaktualizacija

On je zaključio da, kada se jedna grupa potreba zadovolji, ona prestaje da bude motivator

Zdrave odrasle osobe teže zadovoljenju ovih potreba u svim kulturama

Hronična nezadovoljenost ovih potreba dovodi do psihopatoloških ispoljavanja

Hijerarhija motiva

potrebe za samoaktualizacijom

maksimizirati potencijal i postići nešto u životu

Potreba za potvrđivanjem lične vrednosti :

potrebe za samopoštovanjem i poštovanjem drugih, donosi moć, ugled i status

Potrebe za povezivanjem i ljubavlju (socijalne):

potreba da se daje i prima ljubav, da se bude sa drugima

Potrebe za sugirnošću: fizička sigurnost i sigurnost od gubitka posla i imovine, zaštita od fizičke i ekonomske povrede

Fiziološke potrebe: bazične potrebe ljudskog tela za hranom, vodom, seksom, spavanjem

psihološke
potrebe

bazične
potrebe

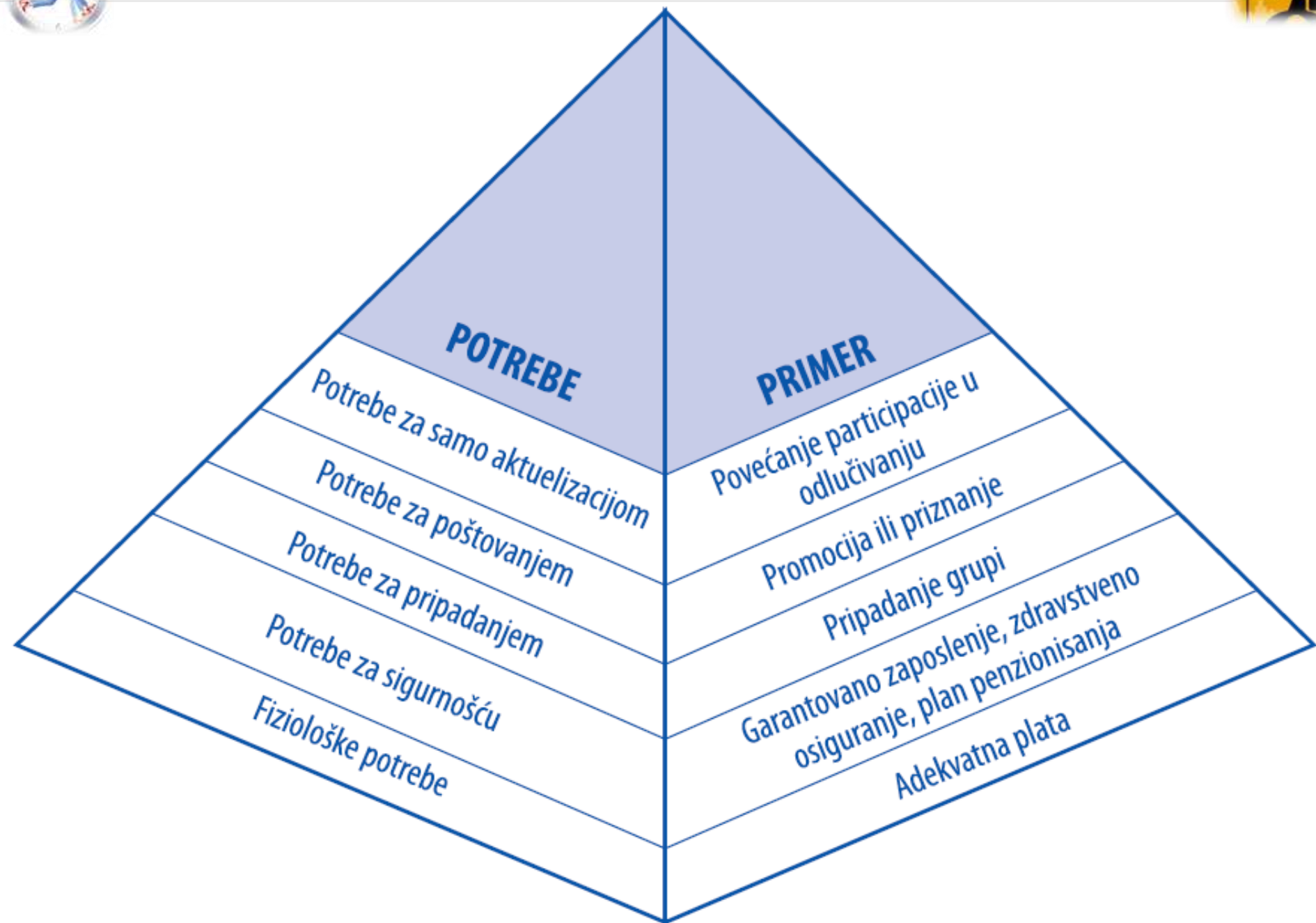
Primjena teorije u praksi

Zadatak menadžera je da upozna potrebe zaposlenih i stvori uslove za njihovo zadovoljenje uz istovremeno angažovanje zaposlenih na ostvarenju ciljeva preduzeća

Za uspješan rad važno je aktiviranje potreba za samoaktualizacijom, što znači da menadžer treba da se potruži da prethodne nivoe potreba zadovolji

Za potrebe samoaktualizacije važi pravilo da što su više zadovoljene njihova važnost postaje veća

E.R.G. Teorija (Alderfer,1969)

Ova teorija je varijacija teorije Maslova. Umjesto pet, razlikuje tri grupe potreba:

Egistencijalne potrebe: fizičke i materijale (Existence need)

Relacione potrebe: za interpersonalnim odnosima (Relatedness needs)

Potrebe za ličnim razvojem: potrebe da bude kreativan i produktivan, da se koriste lične veštine (Growth need)

E.R.G. Teorija

Zadovoljenje-progresija: pomeranje u hijerarhiji na gore kada su potrebe zadovoljene

Frustracije-regresija: pomeranje na dole kada su potrebe frustrirane

Krug deficijentnosti: mnogo su jače potrebe vezane za egzistenciju kada su nezadovoljene

Ciklus obogaćivanja: mnogo su jače potrebe za rastom kada su zadovoljene

McCLELLANDOVA MOTIVACIJSKA TEORIJA POTREBA (1917,1998)

Potreba za postignućem (*nAch*) za
veštinama je najvažniji motivacioni
faktor

Potreba za moći
(*nPow*) da se utiče na druge

Potreba za afilijacijom (*nAff*)
da se bude u
društvu ljudi

Teorija potreba

*David
McClelland*

Potruga za postignućem je po McCLELLAND-u najvažniji motivacioni faktor.

Osoba koja ima snažnu potrebu za postignućem će biti motivisana da koristi odgovarajuće ponašanje kako bi svoju potrebu zadovoljila. Potrebe su naučene putem uticaja kulture i društva na individuu.

Osobe koji imaju visoku težnju za postignućem, biće zadovoljni poslom ukoliko im omogućava sledeće elemente u radu:

Osobe koje imaju visoku potrebu za postignućem vole da im radna aktivnost omogućava

Ličnu odgovornost

Povratnu informaciju o efektima rada

Umereni rizik

Primjena u praksi

Zadatak menadžera je da za poslove (posebno ključne) odabere ljude sa motivom postignuća i zatim obezbijedi odgovarajuću radnu sredinu za ispoljavanje motiva.

Rezultati ukazuju na uticaj sredinskih faktora tj da u poslovnoj situaciji kompetencije zaposlenih su prioritet

Preduzeća bi trebalo da vode računa na motiv postignuća u postupku selekcije i raspoređivanja zaposlenih za radna mjesta koja pružaju značajne izazove (menadžerski poslovi, istraživački,...)

zadovoljan

nezadovoljan

Frederick Herzberg i saradnici su krajem 1950-ih istraživali radnu motivaciju putem semistrukturisanog intervjua. 200 radnika iz Pittsburg-a dali su podatke o zadovoljstvu i nezadovoljstvu poslom

Njihova istraživanja radne sredine su ukazala na dvofaktorsku teoriju motivacije. Ova teorija se najviše koristi u psihologiji rada

Zadovoljstvo i nezadovoljstvo su dva faktora, a ne ekstremi iste dimenzije.

**Herzberg-ova dvofaktorska teorija
Teorija motivator-higijena**

Tradicionalni i pogled Herzberg-a
na zadovoljstvo-nezadovoljstvo

Teorija dva faktora

Faktori održavanja, „Higijenski faktori“ (npr. dobri radni uslovi, prijateljski odnos u firmi) određuju nivo nezadovoljstva, ali ne dovode do zadovoljstva i nisu motivatori.

Drugi faktor zadovoljstva je motivacioni faktor i pokreće na postignuće u radu, i to je zadovoljstvo samom prirodom posla, lično ekspertske napredovanje u radu.

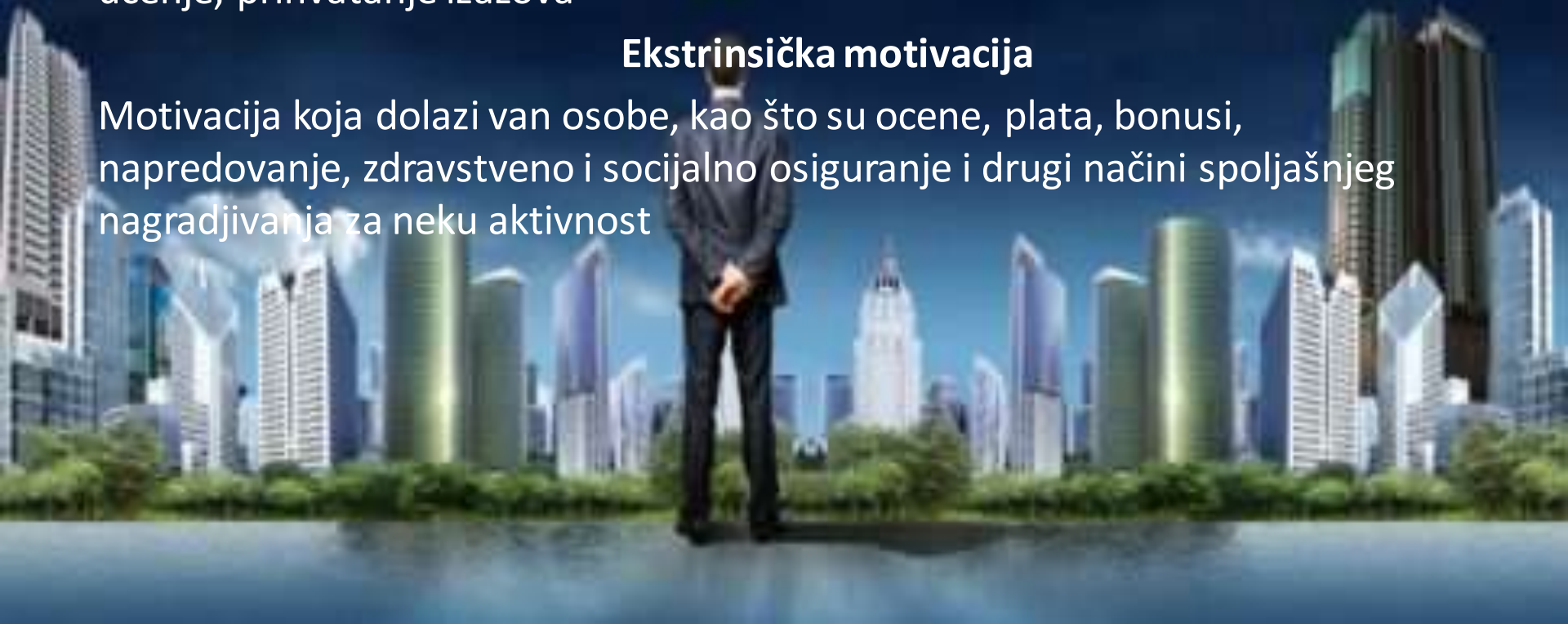
Podela motivatora

Intrinsička motivacija

Unutrašnja potreba osobe da nešto uradi, jer je to interesantno, izazovno i donosi ličnu satisfakciju: osećanje odgovornosti, postignuća, kontinuirano učenje, prihvatanje izazova

Ekstrinsička motivacija

Motivacija koja dolazi van osobe, kao što su ocene, plata, bonusi, napredovanje, zdravstveno i socijalno osiguranje i drugi načini spoljašnjeg nagradjivanja za neku aktivnost

Teorija motivacija-higijena

- Politika kompanije & stav ljudi koji vode administraciju
- Korektnost supervizije u radu
- Interpersonalne relacije
- Uslovi rada
- Status
- Sigurnost
- Plata nije motivator (za razliku od stava Maslova)

Higijenski faktori –
izbegavanje nezadovoljstva
poslom

- Postignuće
- Vrsta posla
- Odgovornost
- Lični rast i razvoj

Motivacioni faktori
uvećavaju zadovoljstvo
poslom

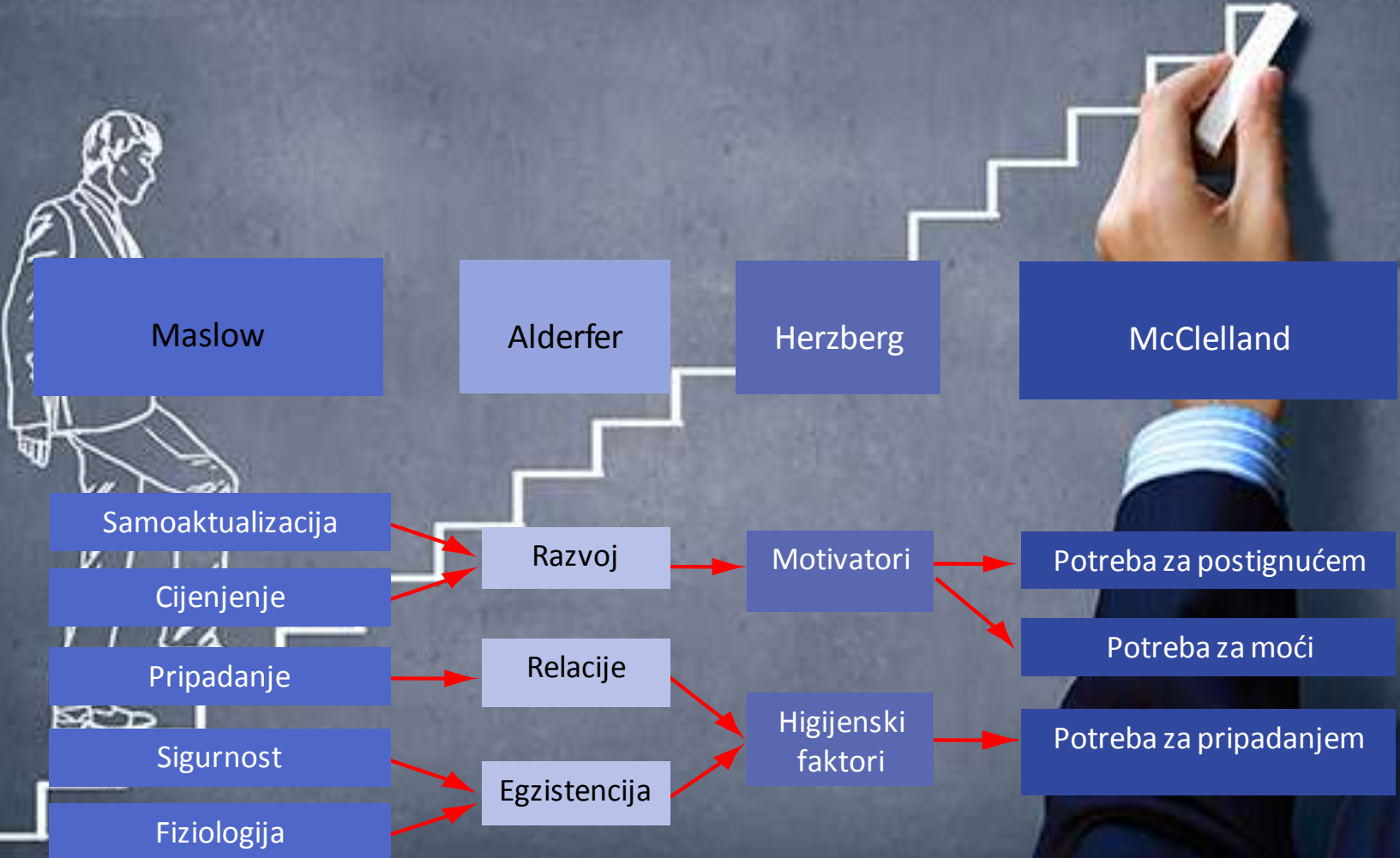

RAZLIKE IZMEDJU TEORIJA MASLOW-a i HERZBERG-a

TEZA	MASLOW	HERZBERG
1. TIP TEORIJE	DESKRIPTIVNA	PRESKRIPTIVNA
2. RELACIJA ZADOVOLJSTVO – POSTIGNUĆE	NEZADOVOLJENE POTREBE ENERGIZUJU PONAŠANJE, PONAŠANJE DOVODI DO VEĆE EFIKASNOSTI	POTREBE DOVODE DO POSTIGNUĆA
3. EFEKAT KOJI IMA ZADOVOLJENJE POTREBA	ZADOVOLJENA POTREBA NIJE MOTIVATOR	ZADOVOLJENA POTREBA (HIGIJENA) NIJE MOTIVATOR, DRUGE ZADOVOLJENE POTREBE SU MOTIVATORI
4. RED POTREBA	HIJERARHIJA POTREBA	NEMA HIJERARHIJE
5. EFEKAT PLATE	PLATA JE MOTIVATOR	PLATA NIJE MOTIVATOR
6. EFEKAT POTREBA	SVE POTREBE SU MOTIVATORI U ODREĐJENOM TRENUTKU	SAMO NEKE POTREBE SU MOTIVATORI
7. NIVO RADA NA KOJI SE ODNOSI	PRIMENJIVA JE NA SVAKI RAD	RELEVANTNA JE SAMO NA PROFESIONALNI RAD

Komparacija četiri teorije motivacije

Najvažniji ciljevi za izučavanje motivacije

Poboljšanje efikasnosti, efektivnosti, kreativnosti i kvaliteta rada

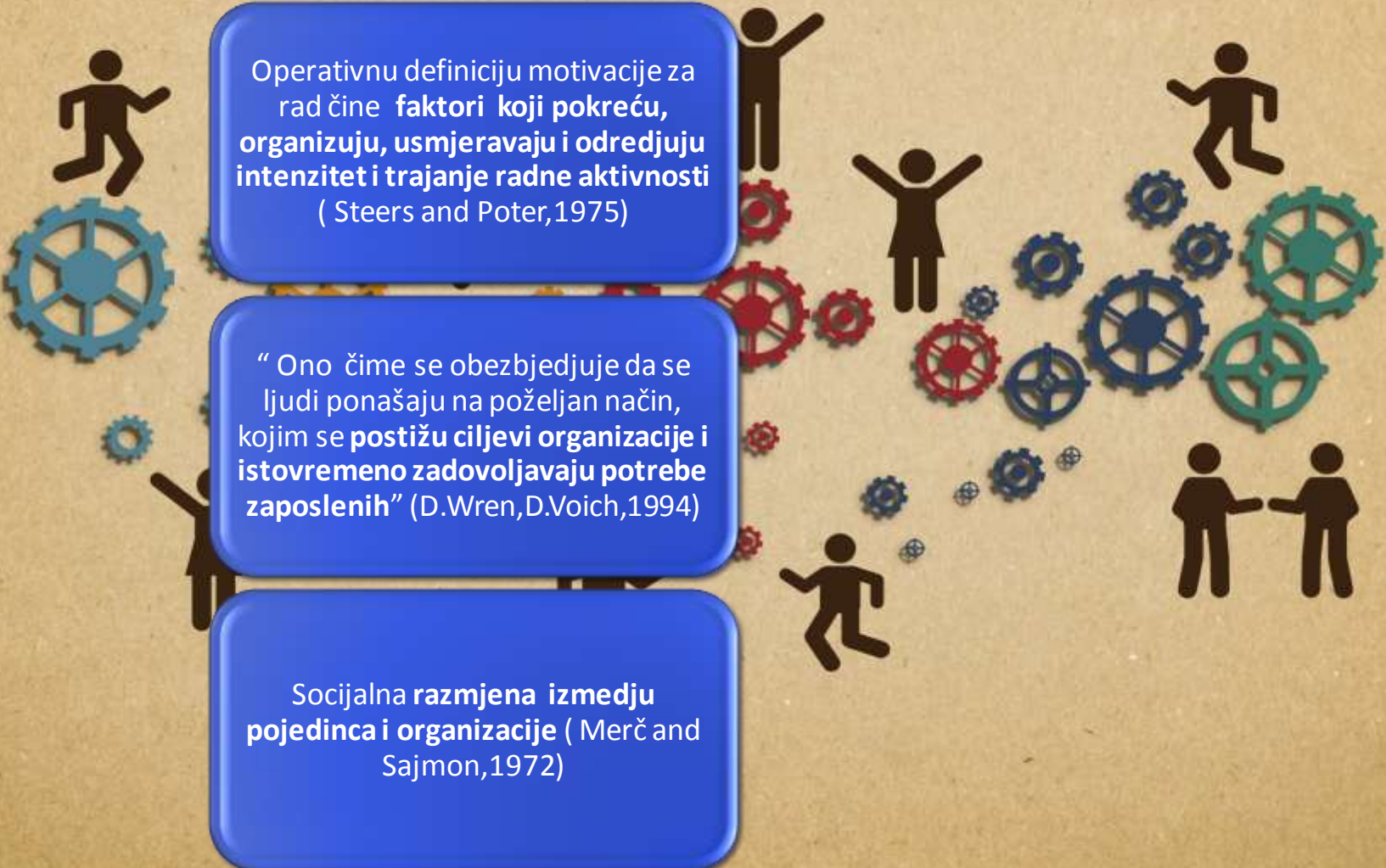
Humanizovanje uslova rada, odnosno poboljšanje kvaliteta radnog života

Motivacija i motivisanje za rad i kvalitet

Operativnu definiciju motivacije za rad čine **faktori koji pokreću, organizuju, usmjeravaju i određuju intenzitet i trajanje radne aktivnosti** (Steers and Poter,1975)

“ Ono čime se obezbjedjuje da se ljudi ponašaju na poželjan način, kojim se **postiču ciljevi organizacije i istovremeno zadovoljavaju potrebe zaposlenih**” (D.Wren,D.Voich,1994)

Socijalna razmjena izmedju **pojedince i organizacije** (Merč and Sajmon,1972)

Faktori motivacije za rad i kvalitet

Individualne karakteristike pojedinca (stavovi, potrebe, interesi, osobine ličnosti)

Karakteristike posla (vrsta posla, stepen samokontrole, odgovornost, autonomnost, složenost rada, kreativnost)

Karakteristike šire radne sredine i ukupne klime u organizaciji-organizacionog ambijenta (rukovodjenje, organizacija, komunikacije, medjusobni odnosi)

Nivo i karakteristike tehnološkog i ekonomskog razvoja organizacije i društva u cjelini

Društveno-ekonomski odnosi, dominantne vrijednosti, kultura, religija, geografsko područje

PERFECT

Pretežno je zasnovana na unutrašnjim (intrinzičnim) faktorima, karakterističnim za pojedinca, motivu samooaktualizacije i motivu postignuća

MENTAL

ORGANIZED

PRODUCTIVE

Unutrašnja motivacija se može smatrati određenom strukturom stavova i vrijednosti koja predstavlja radnu a samim tim i opštu životnu orijentaciju ljudi

PA

PROCRASTINATOR

Ličnost sa izraženom unutrašnjom motivacijom ima sledeće karakteristike

oslanjaju se na lične sposobnosti a ne na sudbinu i sreću

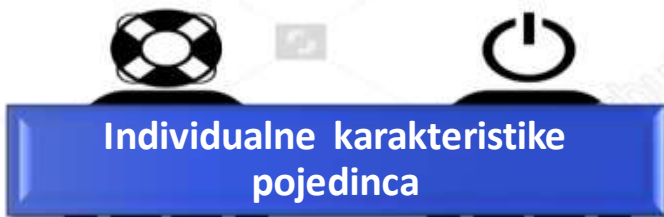
teže da postave umjerene i ostvarljive ciljeve

imaju izraženu potrebu za povratnom informacijom o postignutim rezultatima

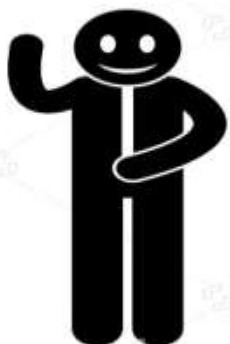

ANITE

WISE

Individualne karakteristike pojedinca

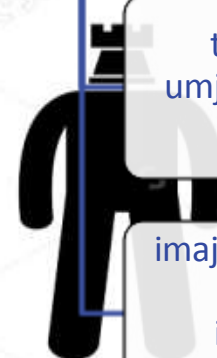
FRIENDLY

SAVIOR

ACTIVE

FIR

Cjelokupna" motivaciona filozofija" standarda kvaliteta zasniva se na jasnosti zadatka za izvršioca

Potrebno je uskladiti karakteristike zaposlenog sa zahtjevima posla

Karakteristike posla

Posao treba da bude ujednačen sa sposobnostima zaposlenog

Istraživanja Dejvida Meklilenda pokazuju da osobama sa razvijenim motivom postignuća najviše odgovaraju tzv. Preduzetnička zanimanja koja imaju:

- više mogućnosti za iniciranje odluka
- više rizika, izazova, feedback-a

Karakteristike šire radne sredine- organizacioni ambijent

Organizacioni ambijent čine fizički uslovi, priroda djelatnosti, ali i način rukovodjenja, organizovanja, kontrole, komunikacija.

“ ljudi- zaposleni će shvatiti kvalitet ozbiljno, tačno onoliko koliko ga shvata rukovodstvo, ne više od toga” (rekao Filip Krozbi)

Faktori društvene zajednice i globalni faktori

Složenost obezbjedjivanja motivacije za kvalitetan rad se povećava i uslovljena je: nacionalnim karakteristikama, religijom, kulturom, vladajućim društveno-političkim, ekonomskim i vrijednosnim sistemom

Motivacija je vezana za način upravljanja preduzećem i ljudskim potencijalima primjeni zakonske i normativne regulative

RANGOVI MOTIVA U NEKIM ZEMLJAMA

Hrvatska

- plaća
- dobri rukovoditelji
- međuljudski odnosi
- stalnost i sigurnost posla
- odgovornost
- prihvaćanje kolega
- uvjeti rada
- potvrđivanje sposobnosti
- zanimljivost posla
- sudjelovanje u dobiti
- identifikacija s poduzećem
- napredovanje
- obrazovanje uz rad

Velika Britanija

- stalnost posla
- plaća
- zanimljivost posla
- mogućnost napredovanja
- školovanje uz rad
- dobri rukovoditelji
- međuljudski odnosi
- potvrđivanje sposobnosti
- odgovornost
- uvjeti rada

SAD

- stalnost posla
- mogućnost napredovanja
- međuljudski odnosi
- plaća
- odgovornost

Japan

- identifikacija s poduzećem
- prihvaćanje kolega
- međuljudski odnosi
- dobrobit zemlje
- plaća

Integrativni pristup

Savremeni integrativni pristup podrazumijeva:

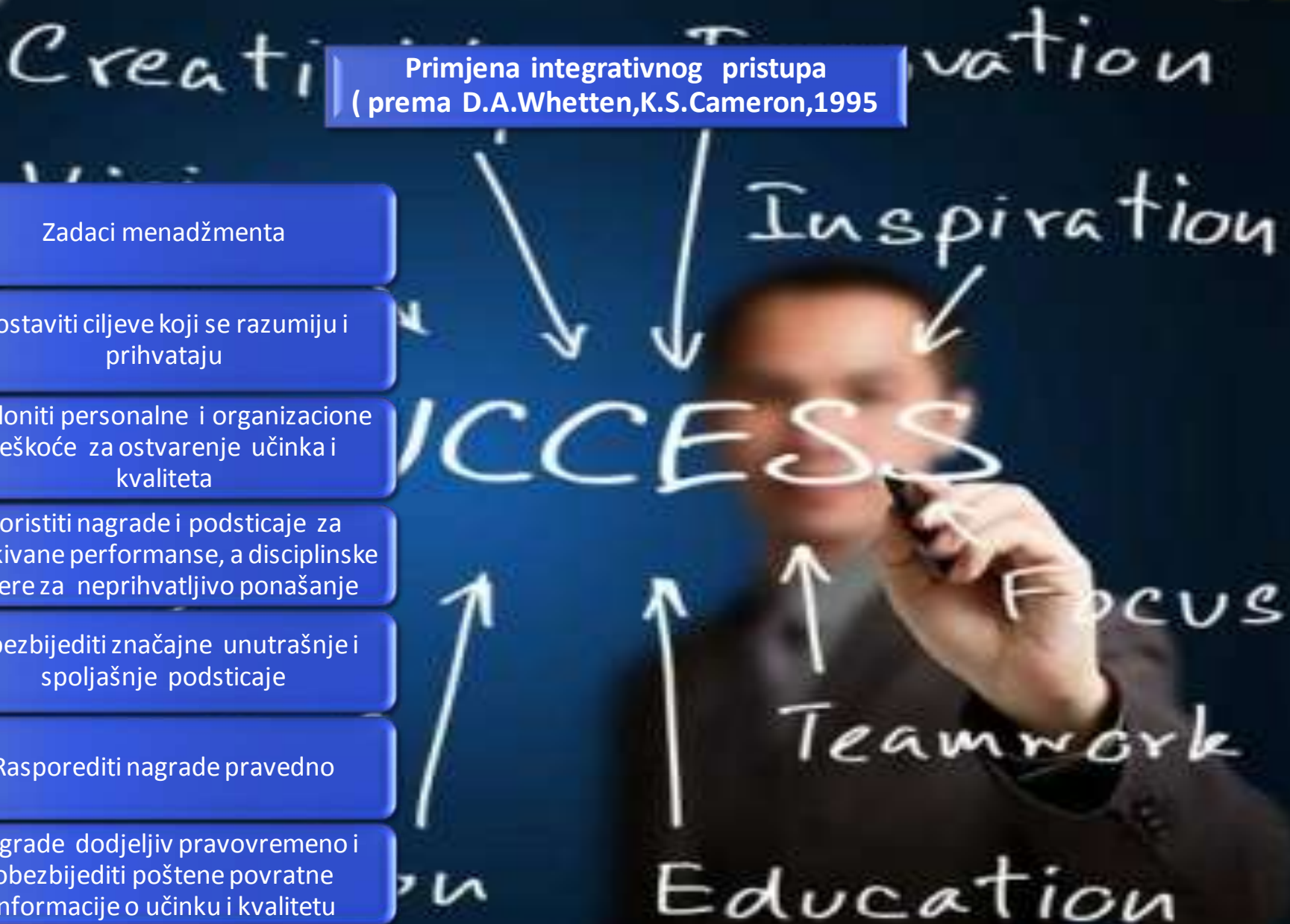
Oblikovanje radnih zadataka, uslova rada i ukupnih odnosa u organizaciji koji su podsticajni za maksimalni radni angažman i kreativni- **inovativni doprinos svih zaposlenih**

Usmjeravanje politike nagradjivanja zaposlenih ka grupnim rezultatima i odustajanje od formalnog vrednovanja posla i učinka, gdje god, zbog same prirode posla nije moguće njegovo objektivno mjerenje

Usmjeravanje politike nagradjivanja ka širem opsegu individualnih doprinosa, uvođenje raznih oblika materijalne stimulacije (bonus) kroz učešće zaposlenih u dobiti (dionice, akcije), **tačnije vezivanje zaposlenih za ukupan ekonomski uspjeh preduzeća**

PITANJA ?

